

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Wist u dat ... aan de Europese buitengrenzen afscherming en uitbesteding hand in hand gaan?

Woude, M.A.H. van der; Roemburg, E. van

Citation

Woude, M. A. H. van der, & Roemburg, E. van. (2025). Wist u dat .. aan de Europese buitengrenzen afscherming en uitbesteding hand in hand gaan? *Adviesraad Migratie*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4273627>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4273627>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Blogs

Wist u dat ... aan de Europese buitengrenzen afscherming en uitbesteding hand in hand gaan?

Weblogbericht | 11-09-2025 | Prof. mr. dr. Maartje van der Woude

Auteurs: [prof. mr. dr. Maartje van der Woude](#) en [mr. dr. Evelien van Roenburg, LL.M.](#)

Terwijl aan de binnengrenzen van Europa controles terugkeren, voltrekken zich aan de buitengrenzen andere verschuivingen: van bewaken naar afschermen, en van samenwerken naar uitbesteden. Hoe verhouden deze ontwikkelingen zich tot de kernwaarden van de EU, zoals respect voor [↗ mensenrechten, menselijke waardigheid en de rechtsstaat?](#)

Wat zien we aan de Europese buitengrenzen?

De Europese buitengrenzen zijn het fysieke en symbolische eindpunt van de EU. Toch zijn ze allesbehalve stabiel of uniform. Op plekken als de Pools-Wit-Russische grens, de Middellandse Zee of de Spaanse enclaves in Noord-Afrika nemen lidstaten uiteenlopende en soms controversiële maatregelen om irreguliere binnenkomst te ontmoedigen of te verhinderen.

In Spanje worden migranten die proberen Ceuta en Melilla te bereiken [↗ incidenteel](#) geconfronteerd met zogenaamde “hot returns”: directe terugzending zonder individuele beoordeling van hun (mogelijke vlucht-)situatie, [↗ in strijd met het Europees recht](#). Ook op zee worden migranten regelmatig geconfronteerd met zogenaamde pushbacks. NGO's zoals Sea-Watch en Alarm Phone hebben pushbacks gedocumenteerd van kustwachten in landen als Griekenland, Kroatië en Italië. In 2024 werden meer dan 100.000 pushbacks van individuen [↗ gedocumenteerd](#). Het [↗ Europees Bureau voor Grondrechten](#) (FRA) heeft herhaaldelijk gewaarschuwd voor de mensenrechtenschendingen die hiermee gepaard gaan.

Een meer recente ontwikkeling aan de Europese buitengrenzen is het streven om grensbewaking, asielprocedures en -opvang te verplaatsen naar landen net buiten die grenzen. Een voorbeeld is de [↗ migratiedeal](#) met Tunesië uit 2023. Migranten die, met steun van EU-gelden, in Tunesië worden tegengehouden op hun reis naar Europa, zijn aangewezen op de asielprocedure en opvangvoorzieningen in Tunesië zelf. Maar Tunesië kent geen nationale asielwetgeving: [↗ een wetsvoorstel](#) daarvoor ligt al sinds 2014 stil. De [↗ Internationale Commissie van Juristen](#) waarschuwt voor een juridisch vacuüm voor migranten die worden tegengehouden.

Ook Italië sloot in 2023 een [↗ overeenkomst](#), met Albanië: migranten die op zee worden onderschept, worden naar Albanië gestuurd voor versnelde asiel- en terugkeerprocedures. Deze procedures vallen (in tegenstelling tot de Tunesiëdeal) onder Italiaans en dus EU-recht, maar worden op Albanees grondgebied uitgevoerd. Meerdere rechters hebben de uitvoering van deze overeenkomst [↗ stilgelegd](#) vanwege zorgen over rechtsbescherming.

Instrumentalisering van migratie

Aan de andere kant van de Europese grenzen wordt migratie soms ingezet als geopolitiek drukmiddel. Een schrijnend voorbeeld is de situatie aan de Pools-Wit-Russische grens. Het regime van Loekasjenko stuurt bewust migranten richting de EU-grens om onrust te zaaien. Europese leiders noemen dit een “[↗ hybride dreiging](#)”, waarbij mensenlevens als politiek pressiemiddel worden gebruikt. Mede door deze ontwikkelingen is er de afgelopen jaren gewerkt aan [↗ een nieuwe Europese verordening](#) ‘betreffende de aanpak van crisis- en overmachtsituaties op het gebied van migratie en asiel’. Deze verordening geeft lidstaten meer ruimte om maatregelen te nemen tegen ongewenste grensoverschrijdingen, wat echter ook de toegang tot asiel kan belemmeren.

Ook Turkije hanteert migratie als onderhandelingsmiddel. Sinds de EU-Turkije-deal van 2016 speelt Turkije een cruciale rol in het reguleren van migratie naar Europa, in ruil voor miljarden euro's aan steun. President Erdogan heeft echter herhaaldelijk [↗ gedreigd](#) de grenzen te openen als drukmiddel richting Brussel. Dergelijke strategieën zetten de opvangcapaciteit van EU-landen onder druk. Het creëert ook een politiek lastige situatie voor de EU, die enerzijds afhankelijk is

van Turkije voor samenwerking, maar anderzijds te maken heeft met een land dat migratie kan gebruiken als pressiemiddel.

Het Europees grensagentschap

In dit complexe krachtenveld speelt Frontex, het Europese grens- en kustwachtagentschap, ook een belangrijke rol. De afgelopen jaren heeft Frontex een breder mandaat gekregen, met een jaarlijks budget van meer dan 750 miljoen euro – een verdubbeling ten opzichte van 2020. Het agentschap ondersteunt lidstaten niet alleen met risicoprofielen, databanken en surveillance, maar zet ook grensbewakers, drones, schepen en luchtsteun in. De werkwijze van Frontex is echter [niet zonder kritiek](#). Het Europees Parlement heeft meerdere keren onderzoek gedaan naar aanleiding van meldingen over betrokkenheid van Frontex-personeel bij illegale pushbacks en andere schendingen van mensenrechten aan de buitengrenzen.

Maar ook als Frontex een operatie coördineert of ondersteunt, ligt de verantwoordelijkheid voor het naleven van het EU-recht primair bij de lidstaat die Frontex heeft uitgenodigd op haar grondgebied. Daarmee is de focus op streng grensbeheer – en de risico's die dat met zich meebrengt voor de rechtspositie van migranten – geenszins alleen een probleem van en voor Frontex. De Adviesraad Migratie wees er in het rapport [‘EU-grenzen zijn ook onze grenzen’](#) (2022) op dat de bescherming van fundamentele rechten aan de grens een gedeelde verantwoordelijkheid is van zowel de EU als haar lidstaten.

Grenzen stellen, Europese waarden bewaken

Het bewaken van de buitengrenzen van de EU is een legitieme en noodzakelijke taak, ook in het licht van irreguliere migratie, grensoverschrijdende criminaliteit en internationale spanningen. Tegelijkertijd mag die grensbewaking niet losgezongen raken van de fundamentele waarden waarop de EU is gebouwd. Zoals de Adviesraad in 2022 al benadrukte, moeten mensenrechten en rechtsstatelijkheid aan de grens net zo worden gehandhaafd als elders binnen de Unie. Het recht op asiel, het verbod op terugsturen naar onmenselijke omstandigheden (non-refoulement) en toegang tot een effectief rechtsmiddel zijn harde juridische normen die ook aan de buitengrens volledig moeten worden gewaarborgd.

Het versterken van het grensbeheer moet gepaard gaan met transparantie, onafhankelijk toezicht en effectieve klachtenprocedures – voorwaarden die nu vaak onvoldoende zijn geregeld. Wanneer lidstaten of EU-agentschappen zoals Frontex deze normen aan onze gezamenlijke buitengrens negeren of onder druk zetten, is dat ook een probleem voor Nederland. Bovendien komt niet alleen de rechtsbescherming van migranten in het geding, maar ook de geloofwaardigheid van de Europese Unie zelf. Grenzen stellen en Europese waarden bewaken zijn dan ook geen tegenstellingen, maar onlosmakelijk verbonden verantwoordelijkheden.

Ouder bericht

Nieuwer bericht

[← Wist u dat ... structurele binnengrenzen niet stroken met Europese regels?](#)

[Wist u dat ... Europese grenzen inmiddels in Afrika liggen? >](#)

Reactie toevoegen

U kunt hier een reactie plaatsen. Ongepaste reacties worden niet geplaatst. Uw reactie mag maximaal 2000 karakters tellen.

Reacties

Er zijn nu geen reacties gepubliceerd.

Zie ook

› [EU-grenzen zijn ook onze grenzen](#)

Publicatie | 12-01-2022